

Brit Olene Aase
Orrevegen 503
4352 KLEPPE

Trondheim, 04.05.2021

Deres ref.:
21SE49BE

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/3862

Saksbehandler:
Johan Danielsen

Avslag på søknad om tillatelse til å sette ut sitkagran (*Picea sitchensis*) på Orrevegen 503 i Klepp

Vi viser til søknad datert 23.03.2021.

Vedtak

Miljødirektoratet avslår søknaden fra Brit Olene Aase om tillatelse til å plante ut 410 sitkagran på Orrevegen 503 i Klepp, jf. forskrift om fremmede organismer § 10.

Kort om bakgrunnen for saken

Brit Olene Aase (søker) søker om tillatelse til utplanting av 410 sitkagran (*Picea sitchensis*) på nylig opparbeidet del av Orrevegen 503 i Klepp.

Planlagt tidsrom for utsetting er 01.04.2021 – 31.07.2021.

Søker har vurdert bruk av norske arter og konkluderer med at disse er dårligere egnet på grunn av mye salt i lufta på Jæren. Det foreligger ikke dokumentasjon som sier noe om annen nytteverdi enn le. Risikoreduserende tiltak er beskrevet slik: *"Vi har dyrket eller overflatedyrket mark som blir brukt til beite rundt plantefeltet. Sitkagran har ikke spredd seg på mark hos oss tidligere. Det er også dyrket rundt oss som gjør at faren for spredning er minimal. Det har vært sitkagran på stedet i 60 år uten at det har spredd seg. Det er også en del gamle sitkagrantrær som leplanting på eiendommen i dag der det heller ikke er problemer med uønsket spredning. Ser vi trær på avveie, vil vi selvfølgelig fjerne de. Vi vil også fjerne noe av den gamle beplantningen av sitkagran som står igjen når nye trær har begynt å komme litt opp"*.

Miljødirektoratets vurderinger

Lovgrunnlaget

Formålet med forskrift 19. juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer (forskriften) er å hindre etablering, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet, jf. forskriften § 1. Forskriften § 10 krever tillatelse for innførsel og utsetting av organismer til Norge som ikke er omfatta av forbudet i § 9 eller unntakene i § 11

Kunnskapsgrunnlag sitkagran

Kunnskapsgrunnlaget er bl.a. hentet fra Artsdatabanken:

<https://artsdatabanken.no/Fremmedarter/2018/N/847> .

Sitkagran er i Artsdatabankens risikovurdering i 2012 og 2018, kategorisert til svært høy risiko (SE). En årsak til den høye risikoplasseringen er at sitkagran viser tydelig spredning inn i kystlynghei, kulturpåvirkede tørre arealer, ulike åpne naturtyper og forstyrret mark. Sitkagran er det treslaget med flest registrert forvillede forekomster i Artsdatabankens Fremmedartsbase. Kongleproduksjonen hos

Postadresse: Postboks 5672, Torgarden, 7485 Trondheim | **Telefon:** 73 58 05 00

E-post: post@miljodir.no | **Internett:** www.miljodirektoratet.no | **Organisasjonsnummer:** 999 601 391

Besøksadresser: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim | Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Besøksadresser Statens naturoppsyns lokalkontorer: Se www.naturoppsyn.no

sitkagran begynner i ung alder, gjerne på ca. 20 år gamle trær. Frøproduksjonen er stor, og arten synes å ha gode kongleår med 3-5 års intervaller. Arten forynger seg i begrenset grad i svært skyggefull skog, men etablerer seg godt på mineraljord og tynne mosedekker, dels i halvskygge. De fleste dokumenterte naturlig spredde trærne står innenfor 200 m.

I DN-utredning 8-2012 beskrives det at grensen for kortdistansespredning (Nygaard m. fl. 1999) funnet til å være 80 meter med en maksimal observert foryngelse på inntil 20 000 ungplanter pr. dekar. I samme estimeres spredningsdistanser på opptil 1739 meter ved vindhastighet 10 m/s og 3477 meter ved 20 m/s.

Vurderinger

Vår vurdering av søknader om utsetting av fremmede organismer baserer seg på naturmangfoldloven med forarbeider, forskrift om fremmede arter med veileder og eventuelle klagesaksavgjørelser fra tidligere saker, samt faglig skjønn.

Sitkagran er oppført på vedlegg V i forskrift om fremmede organismer. Utplanting krever derfor tillatelse etter forskriften § 10 (1) c) jf., 11 c),

Miljødirektoratet skal ved vurderinga av søknaden særlig legge vekt på om den organismen det søkes om innførsel eller utsetting av, kan gi uheldige følger for det biologiske mangfoldet, jf. forskriften § 10 (2). Bestemmelsen setter som et absolutt vilkår for tillatelse, at det "ikke er grunn til å anta at utsettinga medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold".

Er det grunn til å anta at uheldige, men ikke vesentlige, følger vil inntre, blir også dette et spørsmål om skønnsutøving. Fordelene med utsettingen, og om disse fordelene kan oppnås på en annen måte må trekkes inn, jf. Ot.prp.nr. 52 (2008-2009) s. 403.

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven (nml) §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved vurderingen, jf. nml § 7. Direktoratet skal vurdere og fastsette nødvendige vilkår for å hindre uheldige følger for biologiske mangfold, jf. § 15 (3).

Kunnskapsgrunnlag

Sitkagran er vurdert av Artsdatabanken til å utgjøre svært høy risiko for skade på biologisk mangfold i Norge. Vi finner det ikke rimelig å anta at denne omsøkte utsetting av sitkagran alene vil føre til vesentlige negative følger for naturmangfoldet. Det vurderes derfor om det skal gis tillatelse til utplanting. Ved vurdering av søknaden skal det legges vekt på om organismen det søkes om utsetting av kan føre til risiko for uheldige virkninger på biologisk mangfold, se § 10 (2) jf. formålet i § 1.

Området det søkes om utplanting av sitkagran på, ligger innenfor avstander beskrevet i tabellene under, fra ulike relevante naturverdier og registrerte fremmede arter (betydning for samla belastning). Tabellene under viser et utvalg av de nærmeste forekomstene av arter. Tabellen over verneområder er uttømmende. Vi omtaler kun et utvalg av de nærmeste naturtypene, rødlistede- og fremmede artene:

Verneområde	Verneform	Avstand
Orrevatnet	Naturreservat	100-500 m
Orrevatnet	Dyrelivsfredning	<100 m
Jærstrendene	Naturreservat	1000-1500 m

Art	Kategori	Avstand
Soleigro	Sterkt truet	100-500 m
Åkerrikse	Kritisk truet	100-500 m
Jærsiv	Sårbar	100-500 m
Myrhauk	Sterkt truet	500-1000 m
Sivhauk	Sårbar	500-1000 m
Storspove	Sårbar	500-1000 m
Jærsiv	Sårbar	500-1000 m
Smalringrørfl	Sårbar	500-1000 m

Naturtype	Kategori	Avstand
Orrevatnet	Svært viktig	<100 m
Horpestadvatnet	Svært viktig	<100 m
Jærstrendene	Svært viktig	1500-2000 m
Kattalandsvika	Svært viktig	1000-1500 m
Haugen	Svært viktig	1000-1500 m
Ægrehaug	Viktig	1500-2000 m

Fremmed art	Kategori	Avstand
Platanlønn	Svært høy risiko	<100 m
Rynkerose	Svært høy risiko	<100 m
Krypmspel	Svært høy risiko	<100 m
Sitkagran	Svært høy risiko	<100 m
Fagerfredløs	Svært høy risiko	100-500 m

Sitkagran er i høyeste risikokategori fremmedartlista 2018 – svært høy (SE). Frø kan spres flere kilometer av med vind. I Artsdatabankens risikovurdering beskrives det at: "*Sitkagran/lutzgran vurderes å ha stor økologisk effekt (med usikkerhet til middels effekt), basert på at de går inn i og har økologiske effekter i en rekke naturtyper, inkludert de rødlistete naturtypene kystlynghei og kystnedbørsmyr. Konkurransen og tilstandsending er de viktigste mekanismene.*" Det påpekes at den særlig sprer seg i kystlynghei.

Området omkring Orrevegen 503 i Klepp har et betydelig antall naturverdier som er sårbare for spredning av arten. Det ligger innenfor spredningsavstand til Jærstrendene, oseanisk nedbørsmyr og til områder med kystlynghei. Utplantingsområdet ligger helt inntil kalksjøene Orrevatnet og Horpestadvatnet.

Vindspredning av sitkagran fra utplantingsområdet må påregnes i løpet av de omsøkte plantenes levetid. Dette vil komme i tillegg til belastning fra øvrige forekomster av denne arten, øvrige fremmede arter i spredning og andre negative miljøpåvirkninger på arealene.

I Artskart finner vi flere relevante rødlistede arter innenfor 1 km fra utplantingsområdet. Spredning av sitkagran til leveområdene for disse artene blir vurdert å kunne gi negativ effekt gjennom utkonkurrering av andre planter og/eller generelle habitatendringer.

Det er mange viktige og svært viktige naturtypeområder innenfor 1 km fra utplantingsområdet. Av disse er det mer enn fem svært viktige naturtypeområder hvor flere av den står på rødlista for naturtyper; kalksjøer (sårbar), kystlynghei (trua), atlantisk høymyr (trua) og sanddyner (sårbare). Vi legger til grunn at risikoen for spredning fra utsettingsstedet til disse forekomstene er betydelig. Artsdatabankens vurdering tilsier at sitkagran kan kolonisere tre av disse, med betydelige negative følger. Den fjerde, kalksjøer, vil etter vårt skjønn gjennom indirekte påvirkning fra arten, kunne få forringet sin økologiske funksjonalitet.

Det må påregnes en betydelig samlet belastning på nærliggende naturverdier fra skadelige fremmede plantearter i området. I Artskart er registrert spredning av flere fremmede arter. flere forekomster av enkelte arter, innenfor en avstand på 500 meter fra utsettingsstedet.

Direktoratet finner at utsetting av mer enn 410 sitkagran gir risiko for spredning av arten som gir uheldige følger for biologisk mangfold, jf. forskriften § 10 (2). Vi anser det ikke som realistisk at søker vil kunne fjerne spredning av sitkagran til viktige naturverdier. En viktig grunn til denne vurderingen er sitkagranas langlivethet (opptil flere hundre år) Vi er kjent med at området har betydelige forekomster av sitkagran. Dette både i form av leplantinger og bestand etablert med skogbruksformål. I dette området er tettheten av viktige naturverdier som påvirkes negativt av etablering og spredning betydelig. Planting av 410 sitkagran ville økt den samlede belastningen på naturverdiene i området vesentlig, jf. naturmangfoldloven § 10. Det er ikke framlagt konkrete opplysninger som underbygger

at valget av sitkagran som hekkplante i dette tilfellet har store fordeler som ikke også kan oppnås med planter med lavere risiko for biologiske mangfoldet.

Frøspredning fra leplantinger ser i mange tilfeller ut til å gi forholdsmessig stor spredning over til dels lang avstand. Dette er en effekt av tiltenkt funksjon på vindeksponeerte steder. Direkte verdiskaping i form av omsettbart virke er vanligvis fraværende. Søker har da heller ikke synliggjort tilstrekkelige positive samfunnsmessige virkninger av utplantingen, hverken i form av virkeproduksjon eller andre konkrete kvantifiserte effekter. Selv om le-virkningen kan være positiv i et samfunnsperspektiv, vurderer Miljødirektoratet at alternative arter med lavere risiko kan gi tilstrekkelig effekt. I lys av de potensielt store skadevirkningene på et betydelig antall naturverdier i området kan ikke Miljødirektoratet se at de samfunnsmessige virkninger som tunge nok til at vi bør tillate utsettinga, jf. naturmangfoldloven § 14. Derfor avslår direktoratet søknaden.

Klagerett

Brit Olene Aase og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket, jf. forvaltningsloven kap. VI. Klagen bør begrunnes og klageren bør gjøre rede for hvilke endringer som ønskes.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Janne Øvrebø Bohnhorst
seksjonsleder

Johan Danielsen
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Klima- og miljødepartementet
Statsforvaltaren i Rogaland
Klepp kommune

Postboks 8013 Dep
Postboks 59
Boks 25

0030 OSLO
4001 Stavanger
4358 Kleppe